

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Colombia

Situasjonen for sosiale ledere

20. juni 2025

© Landinfo 2025

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Social leaders are among the groups most exposed to abuse by irregular armed groups in Colombia. Through their roles as representatives in municipal affairs, advocates for indigenous rights, defenders of the environment, and grassroots activists, they often find themselves in direct conflict with the interests of these armed actors. As a result, social leaders frequently face threats, targeted killings, and so-called confinements. This vulnerability is especially pronounced in regions where multiple armed groups compete for territorial control. For example, in the province of Cauca, both the general population and, in particular, social leaders are particularly vulnerable to abuse.

Sammendrag

Sosiale ledere er den gruppen som er mest utsatt for overgrep fra irregulære væpnede grupper i Colombia. Deres arbeid i form av å representere andre enn seg selv i saker knyttet til blant annet kommunale forhold, urfolks rettigheter, miljøspørsmål og grasrotarbeid, gjør at de kommer i interessekonflikt med de væpnede aktørene. De sosiale lederne blir drept, de utsettes for trusler og såkalte innesperringer (confinement). I enkelte områder hvor det er flere væpnede grupper som kjemper om kontrollen seg imellom, er befolkningen og da særlig sosiale ledere ekstra utsatt, blant annet i provinsen Cauca.

Innhold

1 Innledning	6
2 Kildegrunnlaget	6
3 Kort om den pågående konflikten mellom væpnede grupper i Colombia	7
4 Hva innebærer det å være en sosial leder, hvem inngår i begrepet?	8
4.1 Forskjellen på sosiale ledere og menneskerettsforsvarere	9
4.2 Ulike typer sosiale ledere	9
4.3 Spesielt om Juntas de Acción Comunal (JAC), deres struktur og arbeid	10
5 Det arbeidet som utføres som representant på vegne av flere er avgjørende for om en person er utsatt	11
5.1 Miljøvern	12
5.2 Arbeid for urbefolkningen	12
5.3 Aktivitet avgjør, ikke hva slags verv eller posisjon en sosial leder har	12
5.4 Også aktivitet uten status som sosial leder kan lede til reaksjoner fra væpnede grupper	13
5.5 Kvinnelige sosiale ledere er ekstra utsatt	13
6 Overgrep mot sosiale ledere	13
6.1 Drap på sosiale ledere i 2024 og 2025	14
6.1.1 Drap på miljøaktivister og urfolkrepresentanter	16
6.1.2 Drap og overgrep på medlemmer av JACer (Juntas de Acción Comunal)	16
6.2 Provinser med høyest antall drepte sosiale ledere	16
7 Mulighetene for å få beskyttelse er begrenset	17
8 Referanser	19
8.1 Skriftlige kilder	19
8.2 Muntlige kilder	20

1 Innledning

Sosiale ledere er en av gruppene som er mest utsatt for overgrep fra irregulære væpnede grupper i Colombia. Deres arbeid med blant annet lokal administrasjon, miljøvern, fremme av urfolks rettigheter og organisering av grasrotaktiviteter kommer i interessekonflikt med de væpnede gruppenes aktivitet og utgjør dermed en trussel for de væpnede gruppenes målsetting om rask økonomisk vinning.

Dette temanotatet forsøker å klargjøre hvilken rolle og hvilket arbeid som setter sosiale ledere i en sårbar og ofte farlig situasjon. Begrepet sosiale ledere brukes som en samlebetegnelse på personer som utfører organisasjonsarbeid på lokalnivå. Vi drøfter begrepet «sosiale ledere» videre i kapittel 4.

Landinfo redegjør i notatet for ulike typer arbeid sosiale ledere utfører, og går videre inn på forskjellige kategorier av sosiale ledere. Notatet omtaler også de ulike formene for overgrep sosiale ledere kan bli utsatt for, og hvilken type aktivitet som kan utløse slike reaksjoner.

Landinfo går igjennom en del tallmateriale for å se på antallet sosiale ledere som har blitt drept siden daværende president Juan Manuel Santos på vegne av den colombianske regjeringen inngikk en fredsavtale med den største geriljabevegelsen i Colombia, FARC, i 2016.

2 Kildegrunnlaget

Landinfo har innhentet mye av informasjonen fra muntlige kilder som vi har møtt på to informasjonsinnhentingsreiser: én til Bogotá i mai 2022 og én til Bogotá og Cali i januar/februar 2025. Noen av de muntlige kildene er anonymisert etter ønske fra kildene selv på grunn av sikkerhetssituasjonen deres. Flere av de muntlige kildene i Bogotá og Cali er kilder som Landinfo har møtt flere ganger, og som vi tidligere har fått anbefalt gjennom forsknings- og NGO-miljø i Norge og i Colombia, i tillegg til anbefalinger fra den norske ambassaden i Bogotá. Noen av kildene er selv sosiale ledere i Colombia som har fortalt om sitt arbeid.

Notatet baserer seg i tillegg på informasjon fra skriftlige kilder som medieorganisasjonen InSight Crime (tenketank som spesialiserer seg på nyheter om organisert kriminalitet i Latin-Amerika), rapporter fra Indepaz, som er det colombianske instituttet for fred og utvikling, det colombianske nyhetsnettstedet Infobae og den internasjonale tenketanken International Crisis Group, i tillegg til nyhetsartikler fra ulike aviser og tidsskrifter.

Noen av kildene referer til forhold tilbake i tid. Når Landinfo likevel har tatt dem med, er det fordi vi mener at innholdet fortsatt er relevant for dagens situasjon i Colombia.

3 Kort om den pågående konflikten mellom væpnede grupper i Colombia

Konflikten mellom væpnede aktører i Colombia har fortsatt også etter at tidligere president Juan Manuel Santos inngikk en fredsavtale med geriljaen FARC i 2016. Fredsavtalen førte til at ca. 13 000 aktive FARC-soldater la ned våpnene, og etablerte et politisk parti, Los Comunes. Den over 300 sider lange fredsavtalen la opp til integrering av tidligere FARC-medlemmer i det colombianske samfunnet, og det skulle legges til rette for en fredelig overgang til det sivile samfunnet gjennom blant annet overgangsjustis, jordreformer, integrering i arbeidslivet og alternativ levevei (ICG 2021b, s. 17).

I kjølvannet av FARCs nedlegging av våpen og oppløsning som gerilja, har imidlertid nye aktører kommet til i form av andre irregulære væpnede grupper. Geriljaen ELN har fått større tilstedeværelse, og opererer nå i områder hvor FARC tidligere var dominerende. ELN har tilstedeværelse i «beltet» fra grenseområdet mot Venezuela i øst til Stillehavskysten i vest og sørover langs hele kystlinjen til grenseområdene mot Ecuador (Ebus 2021).

Den tidligere paramilitære gruppen Clan del Golfo (også kalt Autodefensas Gaitanistas de Colombia, AGC) har blitt stadig mer innflytelsesrik, og har fått større tilstedeværelse i landet. Clan del Golfo har sin opprinnelse fra den tidligere paramilitære paraplyorganisasjonen Autodefensas Unidas de Colombia (AUC), som ble oppløst i 2007. Clan del Golfo utviklet seg mer og mer til å bli en kriminell narko-organisasjon, men påberoper seg til en viss grad et politisk ståsted, og omtales fortsatt som en paramilitær organisasjon. Clan del Golfo er den væpnede gruppen som har tilstedeværelse i flest områder i Colombia, og opererer i hele den vestlige delen av Colombia fra lengst nord til helt sør i landet. Den har også tilstedeværelse i et område øst i landet. Men den er ikke til stede sørøst i Colombia (García, møte i Cali februar 2025; Pares 2024).

I tillegg er det «avskallinger» fra tidligere FARC som har oppstått gjennom nye grupperinger. EMC, Estado Mayor Central, er en del av FARC som aldri la ned våpnene og aldri var med på fredsforhandlingene med daværende president Santos og hans utsendinger. EMC har igjen delt seg, og én fraksjon av EMC er EMB, Estado Mayor de los Bloques (også kalt Frente 33).

En annen utbrytergruppe fra tidligere FARC er Segunda Marquetalia, som først tok del i fredsforhandlingene som førte til fredsavtalen i 2016, men som igjen tok til våpen etter at fredsavtalen var undertegnet. Segunda Marquetalia har delt seg videre i flere grupperinger, og har først og fremst tilstedeværelse sør i Colombia, med gruppene Coordinadora Nacional del Ejército og Comandos de la Frontera (García, møte i Cali februar 2025; NRC, møte i Bogotá januar 2025).

Alle disse ulike væpnede gruppene kjemper om kontrollen i de ulike territoriene. Mange av gruppene har tilstedeværelse på samme sted, opererer side om side og kjemper mot hverandre. Andre steder kan det være én enkelt væpnet gruppe som er dominerende. Noen steder samarbeider de ulike gruppene mot en felles fiende, som ofte er en annen irregulær væpnet gruppe. I andre områder kan de samme gruppene som i noen områder samarbeider, opptre som fiender (Garcia, OHCHR, ICG, møter i Cali og Bogotá januar/februar 2025).

De siste store konfrontasjonene skjedde i Catatumbo, nær grensen til Venezuela, i januar da FARC-dissidentgruppene ELN og EMB (går også under navnet Frente 33) hadde store sammenstøt, og kjempet om kontroll over det samme territoriet. Urolighetene førte til over 50 000 internt fordrevne i løpet av en drøy uke. Situasjonen i området er fortsatt svært ustabil, og ELN har konsolidert kontrollen sin betraktelig siden offensiven i januar 2025. Det foregår fortsatt daglige sammenstøt i området, og ifølge ICG er det fortsatt utrygt for sivilbefolkningen å returnere (ICG, e-post juni 2025).

Situasjonen i Colombia bærer mer og mer preg av at det er de irregulære gruppene som kjemper mot hverandre om kontroll over territorier, mer enn at det er regulære colombianske styrker som kjemper mot de ulike væpnede gruppene, slik tilfellet var tidligere (OHCHR, CINEP, NRC, møter i Bogotá januar 2025). Men det er også en del av bildet at colombianske styrker har trappet opp sine aksjoner mot den kriminelle tidligere paramilitære gruppen Clan del Golfo i løpet av våren 2025, og at Clan del Golfo har slått tilbake med å drepe en rekke politimenn, den såkalte Plan Pistola-aksjonen (Matta Colorado 2025; RFI 2025).

Resultatet av de irregulære væpnede gruppenes kamp mot hverandre, er at sivile rammes når de havner i kryssilden mellom de ulike gruppene. Videre rammes sosiale ledere konkret på grunn av sitt arbeid, siden de utfordrer de væpnede gruppene (ACLEDD 2025).

Sosiale lederes situasjon ser ikke ut til å påvirkes særlig av president Petros Paz Total (Total fred). Petro har i ulike perioder forsøkt å inngå våpenhvileavtale med fraksjoner av EMC, og med fraksjoner av Segunda Marquetalia, ELN og Clan del Golfo, med varierende resultat.

4 Hva innebærer det å være en sosial leder, hvem inngår i begrepet?

Sosial leder er et samlebegrep i Colombia. En rekke rapporter viser til sosiale ledere som en gruppe som er utsatt for overgrep fra irregulære væpnede grupper (se kapittel 6), uten nødvendigvis å forklare nærmere hva begrepet innebærer eller hva det vil si å være en sosial leder.

4.1 Forskjellen på sosiale ledere og menneskerettsforsvarere

Enkelte kilder inkluderer menneskerettsforsvarere i begrepet sosiale ledere, mens andre kilder klart skiller ut menneskerettsforsvarere som en annen gruppe (NRC, møte i Bogotá januar 2025). NRC (Norwegian Refugee Council, altså Flyktningshjelpen) skiller mellom de to begrepene. I rapporter om overgrep fra kilder som Indepaz, skilles det også mellom sosiale ledere og menneskerettsforsvarere.

Sosiale ledere utfører arbeid på vegne av et fellesskap. De er forsvarere av rettighetene til flere, og opptrer på vegne av flere. Sosiale ledere jobber for andre. Særlig i områder hvor myndighetene er fraværende, er det sosiale ledere som fungerer som talpersoner for sivilsamfunnet (Somos Defensores, CINEP, NRC, møter i Bogotá januar 2025). Noen må ta jobben med å forhandle med de væpnede gruppene (eller staten, i enkelte tilfeller) på vegne av lokalsamfunnet. Dette er personer som har en annen jobb ved siden av sitt verv. De kan være lærere, butikkeiere, bønder, personer fra kirken eller andre sivile personer med «vanlige» jobber, som blir pekt ut av lokalsamfunnet til å representere dem. De opererer ikke for egen vinning eller på vegne av seg selv, men som representanter og talpersoner for lokalsamfunnet innenfor et begrenset geografisk område. Dette i motsetning til menneskerettsforsvarere, som har denne funksjonen som sin heltidsjobb, ikke som et tillitsverv (NRC, Somos Defensores, møter i Bogotá januar 2025).

Menneskerettsforsvarere jobber ofte for en NGO eller for Ombudsmannen, og utfører arbeidet sitt som lønnet arbeid. Tittelen menneskerettsarbeider/-forsvarer får de i kraft av det lønnede arbeidet de gjør (NRC, møte i Bogotá januar 2025).

Arbeidet folk gjør som menneskerettsforsvarer og sosial leder kan likevel være sammenfallende enkelte ganger. NRC nevner som eksempel at ledere av etniske grupper/urbefolkningsgrupper kan være både sosiale ledere og menneskerettsforkjempere på samme tid. Urfolksvoktere, *guardias indígenas*, kontrollerer urfolks territoriale områder, samtidig som de er menneskerettsforsvarere (møte Bogotá, januar 2025).

4.2 Ulike typer sosiale ledere

Sosiale ledere deles inn i ulike grupper, hvorav de mest kjente og utsatte er:

- urbefolkningsledere
- miljøvernforkjempere
- kommunale ledere innenfor JAC (Juntas de Acción Comunal)
- personer involvert i jordreformer
- personer involvert i prosjekter rettet mot barn

Både urbefolkningen og miljøvernforkjempere kan organisere seg i ulike typer grupper (lokal kilde, møte i Cali februar 2025).

4.3 **Spesielt om Juntas de Acción Comunal (JAC), deres struktur og arbeid**

Noen kilder refererer til *community action committees*, den engelske oversettelsen for *Juntas de Acción Comunal* (JAC) (OHCHR, e-postutveksling juni 2025). JACer er organisasjoner som eksisterer i hver landsby og i ethvert lokalsamfunn, og finnes også i store byer, på nabolagsnivå. JACer er forankret i den kommunale strukturen i lokalsamfunnet. I disse strukturene finnes ulike lederroller for kommunalt arbeid som er en form for tillitsverv. De jobber for eksempel med å få på plass avtaler med staten angående infrastruktur, vann, skole og annet (Somos Defensores, januar 2025). Mange lokalsamfunn mangler elektrisitet og vann, og sosiale ledere innenfor JACer påtar seg oppgaven som pådrivere for å få orden på dette, på vegne av lokalsamfunnet (lokal kilde, møte i Cali februar 2025)

Strukturen i den enkelte JAC er slik:

- Presidenten leder en JAC, og er valgt via stemmer fra befolkningen.
- Visepresidenten i den enkelte JAC forvalter ressurser etc., og er også valgt.
- Ledere av ulike komiteer som jobber med ulike tiltak i lokalmiljøet.
- Sivile medlemmer i komiteene.

Juntas de Acción Comunal er en del av den kommunale administrasjonen. Presidenten, visepresidenten og komitélederne i den enkelte JAC blir alle ansett som kommunale ledere, og inngår videre i begrepet *sosial leder* (Somos Defensores, CINEP, møter i Bogotá januar 2025). De andre sivile som er medlemmer i komiteene ansees derimot ikke som sosiale ledere (Somos Defensores, møte i Bogotá januar 2025; OHCHR, e-postutveksling juni 2025).

ICG opplyser imidlertid at det er ulik oppfatning av hvorvidt også disse er å anse som sosiale ledere, og viser til at kilder som Indepaz omtaler denne gruppen som sosiale ledere. ICG opplyser at også de som deltar med arbeid i komiteene kan være sårbare for overgrep, og at det vil avhenge av aktiviteten til den enkelte hvor sårbar og utsatt vedkommende er. Vanligvis er presidenten og visepresidenten i den enkelte JAC de som er mest aktive, og dermed mest utsatt for reaksjoner fra væpnede grupper, men ICG understreker at det er vanskelig å kategorisere (ICG, meldingsutveksling juni 2025).

OHCHR opplyser at de anser at de tre første kategoriene utøver en form for lederskap i sine lokalsamfunn, og i mange tilfeller arbeider dette lederskapet med å fremme menneskerettene til medlemmene i samfunnet. Dette lederskapet er også årsaken til risikoen de opplever, ettersom irregulære væpnede grupper forsøker å

påvirke lederskapet i samfunnet slik at de kan påtvinge lokalbefolkningen de væpnede gruppenes regler og utøve sosial kontroll (OHCHR, e-post juni 2025) (se mer om grad av utsatthet i kapittel 5).

Arbeid innenfor JACer er frivillig, og lønnes ikke. Likevel kan enkelte kommuner gi honorarer eller økonomisk støtte for deltakelse på møter eller spesifikke prosjekter, og JACene kan skape egne inntekter for å finansiere sin virksomhet (García, meldingsutveksling juni 2025). Denne typen finansiering skjer for eksempel via den lokale ordførerens kontor. Selv om presidenten i JAC er valgt av befolkningen, baseres JACers forbindelser til statlige institusjoner først og fremst på individuelt initiativ (ICG, e-post utveksling juni 2025).

Det å være valgt som president i en JAC kan være et politisk verv, men det trenger ikke være det. Presidenten kan også være valgt av andre grunner enn rent politiske. Både kvinner og menn kan være valgt til dette vervet, uavhengig av alder. Det kan være tilfeller av at den valgte presidenten i JAC kan stå i forbindelse med en irregulær væpnet gruppe (CINEP, møte i Bogotá januar 2025).

Familiemedlemmer av JAC-ledere kan også, under enkelte omstendigheter, oppleve trusler og å bli drept av væpnede grupper, ifølge CINEP (møte januar 2025).

5 Det arbeidet som utføres som representant på vegne av flere er avgjørende for om en person er utsatt

Kilder Landinfo har hatt møter med er enige om at det ikke er selve lederfunksjonen i en gruppe som er avgjørende for om en person er utsatt for overgrep fra irregulære væpnede grupper eller ikke. Det er den enkeltes arbeid og innsats på vegne av flere i en slik gruppe som er det avgjørende, ikke selve lederrollen. I kraft av å representere og aktivt arbeide for andre enn seg selv, vil vedkommende være i en utsatt posisjon (NRC, møte i Bogotá januar 2025).

Det er ulike grunner til at det arbeidet sosiale ledere og menneskerettsforsvarere gjør blir slått ned på og motarbeidet av ulike væpnede grupper. Sosiale ledere trues på grunn av posisjonen sin og det arbeidet de gjør, og den innflytelsen de har i lokalsamfunnet. For å få kontroll over et område, må den væpnede gruppen også kontrollere befolkningen, og det gjøres gjennom de sosiale lederne (NRC, møte i Bogotá januar 2025).

Motstand mot væpnede gruppers territoriell kontroll, mot den ulovlige minedriften, ulovlig avlingsdyrking som brukes til produksjon av narkotika og avskogingen disse væpnede gruppene driver, er noen av de vanligste årsakene til vold mot lokale sosiale ledere (ACLED 2025). Noen kjemper for å få tilbakeført

land som har blitt fratatt dem i forbindelse med gruvedrift, mens urfolkenes sosiale ledere generelt kjemper for sin kultur og sitt språk (Arango 2019; Wallis 2019).

Arbeidet sosiale ledere og menneskerettsforsvarere gjør, er blant annet å jobbe for at fredsavtalen mellom FARC og colombianske myndigheter fra 2016 blir gjennomført. Ett viktig mål i avtalen er å erstatte dyrking av koka med legitimt arbeid. De irregulære væpnede gruppene lever på sin side godt av narkoindustrien, og vil verne om denne – ofte i konkurranse med andre væpnede grupper om kontrollen over slik virksomhet i et gitt område (Dalby & Navarrete 2019).

5.1 Miljøvern

Sosiale ledere som jobber i miljøvernorganisasjoner jobber med å verne områder mot økonomisk utbytting i form av illegal gruvedrift eller annen illegal virksomhet, som skogshogst. Også dette kolliderer med irregulære væpnede gruppers økonomiske virksomhet. Personer som jobber i kommunale komiteer som JACer, jobber for å styrke fellesskapet og for å skape gode forhold for befolkningen. Dette er også arbeid som truer makten til de væpnede gruppene, slik at de ikke like fritt kan kontrollere et samfunn hvor befolkningen står sammen og organiserer seg (ICG 2021a, Garcia, møte i Cali 2025).

5.2 Arbeid for urbefolkningen

Urbefolkningen er en utsatt gruppe i Colombia. Mange urbefolkningsgrupper er tildelt sine egne områder. Noen av disse områdene blir bevoktet av egne urbefolkningsvoktere, såkalte *guardias indígenas*. Flere av disse vokterne, som i utgangspunktet skal beskytte urbefolkningen, har selv blitt drept grunnet sitt arbeid (OHCHR, CINEP, møter i Bogotá januar 2025). De væpnede gruppene ønsker kontroll over områder som urbefolkningen besitter, og personer som er organisert for å verne om urbefolkningsområdene utgjør dermed også en trussel mot de væpnede gruppenes aktivitet. Ett eksempel er nasa-befolkningen, en urbefolkning som først og fremst lever i provinsene Huila og Cauca, sørvest i Colombia. I dette området har flere urbefolkningsvoktere blitt drept av væpnede grupper (mer om drap på sosiale ledere i kapittel 6). Høykommissæren for menneskeretter i Colombia (OHCHR, møte i Bogotá januar 2025) forklarer drapene med interessemotsetninger.

5.3 Aktivitet avgjør, ikke hva slags verv eller posisjon en sosial leder har

Sosiale ledere som utsettes for overgrep på grunn av den oppgaven de utfører, kan være på alle nivåer: fra leder på høyt nivå, til aktivister på grasrotnivå uten noe som helst lederverv. I tillegg til at det er selve arbeidet den enkelte utfører i ulik organisert virksomhet som utgjør en interessemotsetning med de irregulære

væpnede gruppene, konkurrerer sosiale ledere og irregulære væpnede grupper om rekruttering av de samme ungdommene (lokal kilde, møte i Cali februar 2025). Det er også konkurranse mellom irregulære væpnede grupper og rene kriminelle grupper om de samme ungdommene, som begge ønsker å rekruttere til sin aktivitet. Hvis disse ungdommene slutter seg til ulike typer organisert aktivitet organisert av sosiale ledere, får ikke de væpnede gruppene rekruttert dem. For de sosiale lederne er det en måte å få ungdom vekk fra kriminalitet. Dette er også en grunn til at all type lovlig organisert aktivitet sees på som fiendtlig av de væpnede gruppene (CERAC, møte i Bogotá mai 2019).

5.4 Også aktivitet uten status som sosial leder kan lede til reaksjoner fra væpnede grupper

En person kan utgjøre en trussel for irregulære væpnede grupper selv om personen ikke har posisjon som sosial leder eller representerer andre enn seg selv i frivillig arbeid. Personen kan risikere alvorlige reaksjoner ved å engasjere seg i aktivitet som gjør at vedkommende står i veien for de væpnede gruppenes interesser. For eksempel fordi han/hun utgjør en trussel mot gruppen eller har motsatt seg gruppen og ikke følger deres spilleregler (NRC, møte i Bogotá januar 20025; lokal kilde, møte i Cali februar 2025).

5.5 Kvinnelige sosiale ledere er ekstra utsatt

Kvinnelige sosiale ledere og kvinnelige menneskerettsforsvarere er ekstra utsatt for reaksjoner grunnet sitt arbeid. De opplever overgrep både fra irregulære væpnede grupper og fra egne familiemedlemmer. Familiemedlemmer, særlig ektemenn, kan mislike at kvinnen i familien har en fremskutt posisjon på grunn av sitt arbeid som sosial leder eller som menneskerettighetsforsvarer. Dermed kan kvinnene også oppleve trusler fra egne familiemedlemmer (UN Women, møte i Bogotá januar 2025).

6 Overgrep mot sosiale ledere

En rekke kilder understreker at sosiale ledere fortsatt er den gruppen som er mest utsatt for overgrep fra væpnede aktører i Colombia (OHCHR, CINEP, Somos Defensores, møter i Bogotá januar 2025). Dette til tross for at registrerte angrep på sosiale ledere har gått ned med 15 % i løpet av presidentskapet til president Petro (ACLED 2025).

Overgrepene utføres av de ulike irregulære væpnede gruppene i hele landet. Noen regioner skiller seg ut som områder hvor overgrep skjer hyppigere enn andre steder.

Tidligere var det flest irregulære væpnede grupper på landsbygda, men nå ekspanderer gruppene også til byene, og dermed utsettes også sosiale ledere i urbane områder for overgrep (universitetskilde, møte i Cali februar 2025).

Overgrepene mot sosiale ledere varierer: drap, kidnappinger og trusler. Dette skjer også ved sjekk av ID-kort og gjennom innesperring (*confinement*), det vil si at væpnede grupper hindrer personer i å reise fra et sted til et annet (ACLEDE 2025; internasjonal organisasjon i Cali, García, møter i Cali februar 2025).

Innesperringene er imidlertid ikke noe som bare rammer sosiale ledere. De kan også ramme hele landsbybefolkninger, der irregulære grupper til tider sperrer inne hele befolkningen for å vise at de har full kontroll. På den måten blir det også lettere for væpnede grupper å rekruttere og å inngå samarbeid med befolkningen. Befolkningen slipper rett og slett ikke unna (lokal kilde, internasjonal organisasjon, møter i Cali februar 2025).

De som bor i området, må ha egne ID-kort for å kunne dra inn i et område, og kan kun gjøre det på gitte tidspunkt. Det samme skjer når personer skal forlate et område. Hvis noen bryter reglene, må de betale en bot eller får noen uker med tvangsarbeid (lokal kilde, Cali februar 2025). Innesperring av befolkningen er noe som først og fremst skjer på landsbygda, ikke i byene (internasjonal organisasjon, Cali februar 2025).

Cauca, Putumayo, Nariño og områdene langs Stillehavskysten er provinser hvor hele lokalsamfunn har blitt innesperret (García; internasjonal organisasjon, møter i Cali 2025). Innesperringene har fått konsekvenser for mange, blant annet for store deler av urbefolkningen og for afrocolombianere som bor i disse områdene. Restriksjonene fører til at de blir nektet å bestemme over eget liv, og pålagt å rette seg etter de væpnede gruppene som kontrollerer området (García, møte i Cali februar 2025). Enkelte steder samarbeider de væpnede gruppene med kommunen via den lokale JAC (Juntas de Acción Communal). Den væpnede gruppen gir ordre om å registrere og utstede ID-kort til alle som er bosatt i det konkrete området, slik at de har full kontroll over hvem som bor der. Innesperring er en strategi som flere og flere væpnede grupper benytter seg av (lokal kilde, Cali, februar 2025).

6.1 Drap på sosiale ledere i 2024 og 2025

I alt 1200 menneskerettsaktivister og sosiale ledere har blitt drept i perioden 2016–2024 (HRW 2024). Human Rights Watch (HRW) er blant organisasjonene som ikke skiller mellom sosiale ledere og menneskerettsaktivister i sine rapporter. HRW viser til tall per september 2024, og opplyser at i gjennomsnitt ble tre sosiale ledere drept hver uke i Colombia i 2024 (HRW 2025).

Det colombianske instituttet for studier av utvikling og fred, Indepaz, hadde per 12. juni registrert 75 drap på sosiale ledere hittil i 2025. Indepaz har registrert

følgende antall drepte sosiale ledere de foregående årene (Infobae 2025; Indepaz 2025b):

- 2024: 173 drap
- 2023: 188 drap
- 2022: 187 drap

Av de 75 drapene som har blitt begått så langt i 2025, er fordelingen mellom ulike typer sosiale ledere slik (Indepaz 2025b):

- 14 urfolkrepresentanter
- 14 representanter fra JACer
- 12 sosiale ledere på lokalnivå (på spansk kalt «comunitarios»)¹
- 7 representanter for bondeorganisasjoner
- 7 representanter for kultur
- 7 representanter for politiske bevegelser
- 6 representanter fra fagbevegelsen
- de resterende 8 representerer 8 forskjellige sektorer, blant annet miljøbevegelsen.

I tillegg til de 75 sosiale lederne som har blitt drept i 2025, har 21 personer som i 2016 var med på å underskrive fredsavtalen mellom FARC og den colombianske regjeringen blitt drept (Indepaz 2025a).

FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) mottok informasjon om 191 drap på sosiale ledere i løpet av 2024. Som det går fram av tallene over, opererer Indepaz med et noe lavere tall – 173. I 89 av de 191 sakene OHCHR viser til, ble det funnet en forbindelse mellom den drepte og arbeidet vedkommende utførte. Av disse var 77 menn, 11 kvinner og 1 transkvinne. Det har vært en nedgang på 15 % i drap på menneskerettsforsvarere fra 2023. Ulike irregulære væpnede grupper står bak 71 % av drapene (OHCHR 2025).

OHCHR mottok rapporter om 569 trusler og andre menneskerettsovergrep mot menneskerettsforsvarere i samme periode (januar–april 2025). 353 gjaldt overgrep mot menn, 200 mot kvinner og 16 trusler rettet mot medlemmer av LHBT-samfunnet.

De som begår drapene på sosiale ledere og andre, er som oftest anonyme. Irregulære væpnede grupper i området er vanligvis ansvarlige for drapene, men ofte bruker de væpnede gruppene såkalte *anonimatos*, det vil si anonyme

¹ Forskjellen på arbeidet i JAC, som ofte refereres til som «comunal» og arbeid som omtales som «comunitario», er arbeid for fellesskapet på laveste nivå - grasrotarbeid (Garcia, meldingsutveksling juni 2025; ICG meldingsutveksling juni 2025).

personer, til å utføre drapene. Et vanlig mønster for drapene er at den sosiale lederen oppsøkes av to for dem ukjente personer på motorsykkkel, maskert med hette over hodet. Tidligere ville det være kjent hvem som stod bak et drap, men dette er vanligvis ikke tilfelle lenger, ifølge den colombianske organisasjonen CINEP (møte i Bogotá januar 2025).

6.1.1 Drap på miljøaktivister og urfolkrepresentanter

Ifølge Indepaz ble 631 miljøaktivister drept mellom januar 2016 og oktober 2024, dette utgjorde 37 % av drapene på sosiale ledere i denne tidsperioden.

Miljøaktivister fra urfolkssamfunn var mest utsatt, da 333 av de 631 drepte miljøaktivistene var urfolk. Dette viser at noen av kategoriene går over i hverandre, slik som miljøaktivist/urfolksgruppe (Indepaz 2024).

I 2023 ble 79 miljøvernaktivister drept i Colombia. Tallet viser at Colombia er det landet med flest drepte miljøaktivister. Aldri før har Global Witness registrert så mange drap på miljøaktivister i ett land i løpet av ett år (Global Witness 2024; Karlsen 2024).

OHCHR registrerte 18 drap på urfolksrepresentanter av de verifiserte 89 drapene i 2024, og 25 drap på miljøaktivister (OHCHR 2025).

6.1.2 Drap og overgrep på medlemmer av JACer (Juntas de Acción Comunal)

Ifølge FNs høykommissær for menneskerettigheter har medlemmer av JACer vært den gruppen som har vært mest utsatt for menneskerettsovergrep utført av irregulære væpnede grupper. I 43 av de i alt 89 drapene i 2024 hvor det ble funnet en forbindelse mellom arbeidet og den drepte, var ofrene medlemmer av JACer – dette utgjør 47 % av de verifiserte sakene (OHCHR 2025). I enkelte tilfeller presses lederne av JACer av de væpnede gruppene til å håndheve deres regler, for eksempel portforbud, utpressing eller å ilegge bøter. I andre tilfeller forsøker væpnede grupper å erstatte uavhengige sosiale ledere med personer som står dem nærmere. Dette skjer for tiden mye i Catatumbo, hvor ELN har utnyttet det faktum at mange JAC-ledere har blitt fordrevet, for så å sette inn sin egen ledelse (ICG, e-postutveksling juni 2025) (mer om situasjonen i Catatumbo i kapittel 3).

6.2 Provinser med høyest antall drepte sosiale ledere

Cauca er provinsen med det høyeste antallet drap på sosiale ledere i løpet av de fire første månedene i 2025. Drap på sosiale ledere i 2025 knyttet til den enkelte provins (per 12. juni) ser slik ut:

- Cauca: 19 drap

- Antioquia: 9 drap
- Putumayo: 5 drap
- Norte de Santander: 5 drap
- Valle del Cauca: 5 drap

De øvrige drapene på sosiale ledere er spredd rundt i 22 av de totalt 32 provinsene (*departamentos*) (Indepaz 2025b).

I hver av provinsene som topper listen over flest antall drap finnes flere irregulære væpnede grupper som kjemper om kontrollen over territorier.

I Cauca er det dissidentgrupper fra FARC (Estado Mayor Central og Segunda Marquetalia), ELN-geriljaen og den paramilitære/kriminelle gruppen Clan del Golfo. Det er altså mange væpnede grupper som opererer i samme territorium, og området regnes som et av de mest konfliktfylte i Colombia, noe som gjenspeiles i antallet drap på sosiale ledere.

I Antioquia finnes ELN-geriljaen, FARC-dissidentgruppen Estado Mayor Central og Clan del Golfo.

Putumayo og Norte de Santander er begge grenseregioner, i grenseområdene til henholdsvis Ecuador og Venezuela. Grenseområdene er preget av konflikt mellom væpnede grupper om kontroll over blant annet narkoruter og menneskesmugling (García, CINEP, NRC, møter i Cali og Bogotá januar og februar 2025).

7 Mulighetene for å få beskyttelse er begrenset

Selv om colombianske myndigheter har en egen beskyttelsesenhet, Unidad Nacional de Protección (UNP), som ble opprettet i 2011, er mulighetene for sosiale ledere og andre som er utsatt for overgrep fra væpnede grupper til å få beskyttelse, svært begrenset.

UNP-enheten har et eget beskyttelsesprogram for sosiale ledere, men det synes ikke å virke tilstrekkelig, tatt i betraktning det store antallet sosiale ledere som har blitt drept, også etter at UNP ble opprettet.

UNP gir først og fremst beskyttelsesmekanismer som livvakt, mobiltelefoner, skuddsikker vest, pansrede kjøretøy og sikkerhetsalarm (UNP, møte i Bogotá mai 2022). Flere kilder har uttalt at UNP har store svakheter, og dessuten at organisasjonen er preget av korrupsjon. Dette ble uttalt under begge Landinfos informasjonsinnhentingsreiser, både i 2022 og 2025 (ICG, CEUU, møter i Bogotá mai 2022; CERAC, møte i Bogotá januar 2025). Samtidig påpekes det at enheten

har en nesten håpløs oppgave med enorme ansvarsområder (ICG, møte i Bogotá mai 2022).

En lokal kilde i Cali (møte, februar 2025) opplyste at en del sosiale ledere benytter seg av livvakter og pansrede biler organisert av UNP, men at dette likevel ikke er tilstrekkelig. De sosiale lederne føler seg likevel ikke trygge. Den lokale kilden opplyser at hen stadig mottar trusler på grunn av sitt arbeid som menneskerettsforsvarer, og at hen kjenner til 60 sosiale ledere som har reist fra området. Mange har reist til Spania, men også til andre land i Europa. Kilden opplyste ikke tidsrommet for når disse sosiale lederne forlot Colombia. Landinfo er godt kjent med at en del sosiale ledere ser seg nødt til å forlate landet, men samtidig ser vi at mange også velger å bli i lokalsamfunnet for å utføre sitt arbeid – til tross for trusselen de lever med.

Se mer om beskyttelsesenheten UNP i Landinfos respons *Colombia: Myndighetsbeskyttelse – om UNPs funksjon og politiets rolle* (Landinfo 2022).

8 Referanser

8.1 Skriftlige kilder

- ACLED (2025, 17. februar). *Civilians in Colombia face less deadly — but more pervasive — violence during Petro's presidency*. [s.l.]: ACLED. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/2025/02/17/civilians-in-colombia-face-less-deadly-but-more-pervasive-violence-during-petros-presidency/> [lastet ned 26. mai 2025]
- Arango, S.C. (2019, 12. september). Post-Conflict: The Mass, Systematic Killings of Social Leaders in Colombia. *Impakter*. Tilgjengelig fra <https://impakter.com/post-conflict-the-mass-systematic-killings-of-social-leaders-in-colombia/> [lastet ned 4. juni 2025]
- Dalby, C. & Navarrete, M.A. (2019, 16. oktober). *Why Are Social Leaders Dying in Colombia's Cauca?* Washington, DC: InSight Crime. Tilgjengelig fra <https://insightcrime.org/news/analysis-murders-social-leaders-cauca-colombia/> [lastet ned 4. juni 2025]
- Ebus, B. (2021, 4. november). *Stopping the violence devouring Colombia's Forests*. Opinion. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/stopping-violence-devouring-colombias-forests> [lastet ned 28. mai.2025]
- Global Witness (2024, 10. september). *Missing voices. The violent erasure of land and environmental defenders*. London: Global Witness. Tilgjengelig fra <https://globalwitness.org/en/campaigns/land-and-environmental-defenders/missing-voices/> [lastet ned 27. mai 2025].
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2024). *Colombia. Events of 2023*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/colombia> [lastet ned 27. mai 2025]
- HRW (2025). *Colombia. Events of 2024*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/colombia> [lastet ned 27. mai 2025]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2021a, 4. november). *A Broken Canopy: Deforestation and Conflict in Colombia*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/091-broken-canopy-deforestation-and-conflict-colombia> [lastet ned 27. mai 2025]
- ICG (2021b, 30. november). *A Fight by Other Means: Keeping the Peace with Colombia's FARC*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/092-fight-other-means-keeping-peace-colombias-farc> [lastet ned 30. mai 2025]
- Indepaz, dvs. Instituto de Estudios para el Desarrollo y la Paz (2024, 23.oktober). *Más allá del asesinato de líderes ambientales en Colombia*. Bogotá: Indepaz. Tilgjengelig fra <https://indepaz.org.co/mas-alla-del-asesinato-de-lideres-ambientales-en-colombia/> [lastet ned 26. mai 2025]
- Indepaz (2025a, 12. mai). *VISOR DE ASESINATO A FIRMANTES DEL ACUERDO DE PAZ EN COLOMBIA*. Bogotá: Indepaz. Tilgjengelig fra <https://indepaz.org.co/visor-de-asesinato-a-firmantes-del-acuerdo-de-paz-en-colombia/> [lastet ned 16. juni 2025]

- Indepaz (2025b, 12. juni). *VISOR DE ASESINATO A PERSONAS LIDERES SOCIALES Y DEFENSORES DE DERECHOS HUMANOS EN COLOMBIA*. Bogotá: Indepaz. Tilgjengelig fra <https://indepaz.org.co/visor-de-asesinato-a-personas-lideres-sociales-y-defensores-de-derechos-humanos-en-colombia/> [lastet ned 16. juni 2025]
- Infobae (2025, 16. mars). Asesinan al líder social número 40 en Colombia de 2025: nuevo ataque se registró en Santander. *Infobae*. Tilgjengelig fra <https://www.infobae.com/colombia/2025/03/16/asesinan-al-lider-social-numero-40-en-colombia-de-2025-nuevo-ataque-se-registro-en-santander/> [lastet ned 23. mai 2025]
- Karlsen, T. (2024, 10. september). Rekordmange miljøaktivister drept i Colombia, vertslandet for årets FN-toppmøte om biologisk mangefolk. *Transit Magasin*. Tilgjengelig fra <https://www.transitmag.no/2024/09/10/rekordmange-miljoaktivister-drept-i-colombia-vertsland-for-arets-fn-toppmote-om-biologisk-mangfold/> [lastet ned 27. mai 2025]
- Landinfo (2022, 2. desember). *Colombia: Myndighetsbeskyttelse – om UNPs funksjon og politiets rolle*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/12/Colombia-respons-Myndighetsbeskyttelse-om-UNPs-funksjon-og-politiets-rolle-02122022.pdf> [lastet ned 28. mai 2025]
- Matta Colorado, N.R. (2025, 6. mai). “Plan pistola”: Clan del Golfo ordena a sus sicarios que solo maten a altos mandos y policías que estén prestando servicio. *El Colombiano*. Tilgjengelig fra <https://www.elcolombiano.com/colombia/plan-pistola-clan-golfo-matar-altos-mandos-de-la-policia-LE27326184> [lastet ned 30. mai 2025]
- OHCHR (2025, 22. januar). *Situation of human rights in Colombia. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*. New York: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://www.hchr.org.co/wp/wp-content/uploads/2025/02/02-24-2025-Ingles-Informe-Anual-Del-Alto-Comisionado-ONU-DDHH.pdf> [lastet ned 26. mai 2025]
- Pares (2024). *Mapas y Datos. Paz, Posconflicto y Derechos Humanos*. Bogotá: Pares. Tilgjengelig fra <https://www.pares.com.co/mapas/paz/posconflicto/derechos/humanos> [lastet ned 30. mai 2025]
- RFI, dvs. Radio France Internationale (2025, 6. mai). Colombia: Capturan más de 200 narcos del Clan del Golfo en respuesta a "plan pistola". *RFI*. Tilgjengelig fra <https://www.rfi.fr/es/am%C3%A9ricas/20250506-colombia-capturan-m%C3%A1s-de-200-narcos-del-clan-del-golfo-en-respuesta-a-plan-pistola> [lastet ned 30. mai 2025]
- Wallis, H. (2019, 4. november). Colombia: Residents mourn indigenous leaders killed in Cauca. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2019/11/4/colombia-residents-mourn-indigenous-leaders-killed-in-cauca> [lastet ned 4. juni 2025]

8.2 Muntlige kilder

- CERAC, dvs. Centro de Recursos para el Análisis de Conflictos. Møte i Bogotá i mai 2019 og 31. januar 2025.
- Senteret forsker på fred og konflikter i Colombia.
- CEUU, dvs. Coordinación Colombia, Europa, Estados Unidos. Møte i Bogotá 9. mai 2022.
- Organisasjonen er en paraplyorganisasjon for menneskerettighetsorganisasjoner og jobber internasjonalt med forsvar av menneskerettighetene.
- CINEP, dvs. Centro de Investigacion y Educacion Poopular Programa Por La Paz. Møte i Bogotá 28. Januar 2025.

CINEP er et fredsforkningsinstitutt i Bogotá.

García, M. Møter i Cali 3. og 4. februar 2025. Meldingsutveksling juni 2025.

García er forsker ved Universidad Javeriana og jobber blant annet med en avhandling om president Petros Paz Total.

ICC, dvs. International Crisis Group. Møte i Bogota mai 2022 og 29. januar 2025. E-post 6. juni 2025, meldingsutveksling juni 2025

Internasjonal organisasjon i Cali. Møte i Cali 3. februar 2025.

Lokal kilde. Møte i Cali 4. februar 2025.

Kilden jobber selv som sosial leder og ønsker av sikkerhetsgrunner å være anonym.

NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (Flyktninghjelpen). Møte i Bogotá januar 2025.

OHCHR, dvs. FNs høykommissær for menneskerettigheter. Møte i Bogotá 28. januar 2025 og e-postutveksling juni 2025.

Somos Defensores. Møte i Bogotá 31. januar 2025

Somos Defensores er en colombiansk menneskerettighetsorganisasjon som blant annet jobber med å forsvare og å dokumentere overgrep mot sosiale ledere. Organisasjonen deler informasjonen med det internasjonale og det colombianske samfunnet.

UN Women. Møte i Bogotá 29. januar 2025.

Universitetskilde. Møte i Cali 4. februar 2025.

Kilden er forsker ved Universitetet i Cali.

UNP, dvs. Unidad Nacional de Protección. Møte i Bogotá 6. mai 2022

UNP er en statlig institusjon som jobber med ulike beskyttelsesprogrammer rettet mot utvalgte grupper.